

תוצאות חיים

שיעור מפי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א – פוסק עדת תימן

גלוזן 66

ו"ל ע"י התאחדות בני הישיבות ובסיוע מוסדות יד מהרי"ץ

נושאי השיעור: א) בגירסתנו משמעין על השקלים [מ"ם בצירי] ועוד בענין על הכלאים שמרמז לעמלק שני טעמים למצוות מחצית השקל ביאור בדברי מהרי"ץ ובטעם קריאת ד' פרשיות בביאור סימן שזפ"ה.

ב) ביאור מהו קדלי דחזירי ואיך יתכן שאכלה אסתור חזיר, דברי הבני יששכר שעשיו הוא החזיר ולפ"ז ביאור חילוק המילא "וב- תיו מלאים כל טוב" ועוד בביאור מדוע נחרב ביהמ"ק הראשון ומדוע ביהמ"ק השלישי לא יחרב לעולם ולפ"ז ביאור חילוק המילה "וב- תיו וגונכיר".

שכתוב "לא תשכח" ולפ"ז מובן נפלא שבאדר משמעין על השקלים ועל הכלאים שזה עמלק, דהיינו שקורים פרשת זכור.

דברי מהרי"ץ בטעם קריאת ארבעת הפרשיות וקושיא על דבריו.

מהרי"ץ בעץ חיים (דף קצ.) כתב בהסבר ארבעת הפרשיות וז"ל שקלים, זכר לזמן שבית המקדש קיים שבאחד באדר משמעין על השקלים דכתיב זאת עולת חודש בחודשו לחדשי השנה כלומר, חדש והבא לי קרבן ומתרומות שקלים חדשים ע"כ. ונדרש הפסוק כך חודש בחודשו לחדשי השנה דהיינו שצריך לחדש ולהביא תרומה חדשה בחודשה הראשון. קורבנות ציבור מחודש ניסן, צריכים להיות מתרומה חדשה. וצריך להכריז ע"ז בר"ח אדר שיהיה מספיק זמן לשמוע ולהביא את הכסף. [ובראשונים כתוב שאפשר לתרום מתחילת ר"ח אדר, וברמב"ם כתוב שמכריזים עד ט"ו, ורק אח"כ תורמים].

ועוד כתב בזה"ל והטעם, כדי שיכינו הכל ויהיה גבוי ומובא למקדש כשיבוא ניסן, ועל כן כשיחול אדר בסוף השבוע מקדימים להשמיע בשבת הקודם, כדי שיהיה חודש שלם מן ההכרזה לר"ח ניסן ע"כ. השנה יוצא ר"ח בשבת ויש שלושים יום מדויק, אבל מה יהיה אם היה ר"ח באמצע שבוע, קורים פ' שקלים לפני ר"ח, ועושים אח"כ שבת הפסקה כדי שיהיה לכל הפחות שלושים יום. וזה הטעם המפורסם. וכתב עוד טעם בזה"ל ובכל בו טעם אחר, שגלוי לפניו יתברך שהמן הרשע עתיד לשקול על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו ע"כ, ולכא' צ"ע הרי זה גמ' מפורשת ולמה הביא מהרי"ץ טעם זה בשם הכל בו, ודבר זה צריך הסבר. ועוד כתב בזה"ל זכור, מקדימים לקרותה לפני פורים סמוך למפלת המן כדי להקדים זכירה לעשיה, דכתיב נזכרים ונעשים. [שהיה זכירת עמלק קודמת לעשיה דהיינו לפורים] פרה, זכר לזמן המקדש הזהירים שיטתו עצמם לרגל מטומאת מתים שאין שהרתם אלא באפר פרה. החודש, זכר למקדש להודיע להם שבשבוע הנכנס יהיה ר"ח ניסן ויכינו עצמם לעלות לרגל עכ"ל.

ביאור נפלא לסימן של הד' פרשיות, ביאור לשון שיזוף.

וסימנך [לד' פרשיות] שזפ"ה. שקלים, זכור, פרה, החדוש. בעברית של היום יש טעות שאומרים משתזפים בשמש ומתכוונים שמקבלים צבע כהה מהשמש וזה קרוב להיות נכון שהרי כתוב בשה"ש "אל תראוני שאני שחוררות שזפתני השמש" ומבינים שמהשמש משחירים, אבל זה לא נכון לשלשון פירוש, והסתכל הרבה. ולכן שזיפים, וקראים שזיפים כיון שהשמש הכנה עליהם הרבה, ולכן הם אדומים. והראיה מספר איוב (פ' כ"ח פ"ז) שכתוב "נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה" ופירושו "נתיב" זה שביל ודרך לא ידעו עיט וכן "לא שזפתו עין איה" ואיה היא חיה שיש לה ראייה חדה וחזקה ואפ' היא לא ראתה את הדרך, ע"ש. ולפ"ז פירוש הסימן שזפ"ה הוא שצריך להתעמק ולהבין בארבעה פרשיות הללו שבעה"ר, שקלים, אין לנו בית המקדש שניתן שקלים. פרה אדומה אין לנו. חודש, דהיינו שנעלה לרגל, היא רצון שתעלנו לארצינו. ואפ' זכור אין לנו את עמלק שנמחה אותו. ואפ' אחד לא יכול להביא לנו "אישור" מי עמלקי גם אם נאמר שהגרמנים הם עמלקים, שא"ל לומר שהם מזרע עמלק. וגם אם נאמר שכן, בכל אופן אין לנו את התוקף ואת היכולת המעשית למחות אותם, שאם נמחה אותם יעורר עלינו קנאה ושנאה ומלחמות מכל העולם. וא"כ יוצא שהכל רק זכר למה שהיה בעבר וזהו שזפ"ה, שצריך להסתכל בפרשיות הללו ולבקש שהקב"ה שיזכה אותנו ויחדש ומינו כקדם.

שני טעמים למצוות מחצית השקל בזמן המקדש.

שאלנו שאלה, למה מהרי"ץ מביא טעם קריאת פרשת שקלים בשם הכל בו, הרי זה גמ' מפורשת. ובעצם ישנם שתי הסברים לנתינת מחצית השקלים, א) בשביל התרומה חדשה (ב) להקדים שקלנו לשיקלי המן ולפ"ד מהרי"ץ

א.

באחד באדר משמעין על השקלים, ביאור גירסתנו משמעין [מ"ם בצירי].

בגמ' במס' מגילה (דף יג:) כתוב בזה"ל "אם על המלך טוב וכתב לאבדם ועשרת אלפים כיכר כסף אשקול ביד עושי המלאכה" אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה עולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. והיינו דתנן באחד באדר משמעין על השקלים ועל הכלאים עכ"ל הגמ'. הרמב"ם וקדמוניו יש להם גירסא אחרת "משמעין על השקלים" [מ"ם בצירי]. משמע, זה פעם אחת. ומשמע, זה כמה פעמים. וא"כ משמעין כוונתו שמכריזין כמה פעמים על השקלים, שהרי להוציא מאנשים כסף זה לא קל, לכן צריך להשמיע כמה וכמה פעמים. [גירסא זו ראינו בכתב יד קודשו של הרמב"ם על פיה"מ שניקד במ"ם צירי ובלא יר"ד וכן מנוקד בספרי חכמי תימן כגון מהר"י בשירי ועוד, ויש לזה הרבה ראיות ואכמ"ל].

ביאור דברי הגמ' לפיכך הקדים שיקלהן לשקליו שיש שני צדדים בזה.

לכא' משמע מהגמ' שעשרת אלפים כיכר כסף שהמן רצה לתת, שעם ישראל מביאים בא לכפר זה כנגד זה, דהיינו שלא יהיה להמן זכות בכסף שנתן, צריכים אנתנו לתת כפרה פדיון נפש בשביל לבטל זכותו.

ולכא' צ"ב שהרי בפשטות מה שנתן המן את הכסף לאחשורוש היה זה בתורת עסקה ולא זכות. ומדוע צריכים לבטל את נתינתו של המן ע"י שנקדים את השקלים שלנו לשקלים שלו.

ואפשר לומר שזה לא ענין של זכות, אלא כפיסוף לאחשורוש שחשש שיהיה קרחה במלכותו או שחשש שלא יהיה עליו טענות ממלכים אחרים שהורג אנשים וכדו', לכן נתן לו המן עשרת אלפים כיכר כסף שזה הון עצום כדי לפייסו, ולא שזה ענין של זכות אלא כדי לבטל את גזרתו של המן, צריך מעשה עצום.

שיטת העין יעקב שלהמן היה זכות וביאור לפ"ד תשובת אחשורוש.

תוספות בדף טז. כותבים שהחשבון מכוון ששישים ריבוא שנותנים מחצית השקל, יוצא עשרת אלפים כיכר כסף. (ואיך בדיוק עושים את החשבון יש בזה כמה דרכים, ולא נכנס לזה) ובעין יעקב רואים שהבין הדבר הראשון שזה ענין של זכות, שכתב בזה"ל אפשר שרצה המן לתן השקלים לגנזי המלך לפרנס בהם עניים, ולכן הוצרך להקדים שקליהם לשקליו ע"כ. ומשמע שהיה להמן זכות שנתן כסף לעניים וכדי לבטל זכותו, הקב"ה הקדים לצוותו לתת את מחצית השקל וע"ז נמחק זכותו של המן.

אך צ"ב לפ"ד מה אחשורוש עונה להמן "הכסף נתון לך וגו'", וכי לא רוצה אחשורוש לתת לעניים. כנראה שאחשורוש לא רצה לאבד את היהודים מכל מיני שיקולים שלא יחסר לו אנשים לצרכי המדינה וכדו', וכשבא המן והביא לאחשורוש את הכסף לא היה נעים לו לקבל שהיה עשיר ומלך, ואמר לו לחלק את הכסף לעניים. וא"כ הזכות של אחשורוש ונגרמה ע"י המן, ולכן אנתנו מבטלים זכותו ע"י השקלים שלנו.

ביאור בדברי הגמ' ועל הכלאים שמרמז לעמלק שבא מכלאים.

ובהמשך דברי העין יעקב כתב דבר מענין על מה שכתוב בהמשך בגמ' והיינו דתנן באחד באדר משמעין על השקלים ועל הכלאים. ולכא' למה נכנס פה ענין הכלאים. ונכון שע"פ הפשט פירושו שמניסן מתחיל לצמוח הזרעים ועלול להיות כלאים, וצריכים ב"ד להזהיר על זה את הציבור שישמרו לב, אבל עכ"פ זה לא קשור לנושא של השקלים. ומפרש דבר הפלא ופלא ע"פ הסוגד שעמלק הוא כלאים. שהרי הוא הבן של עשיו, וכתוב "וילך עשיו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל" עשיו, זה הנוצרים. ישמעאל, זה הערבים. ובקבלה עשיו זה שור וישמעאל זה חמור. וכשהשור והחמור התחתנו יצא מהם כלב, שזה עמלק. וזה ר"ת ש"כ שור, כלב, חמור, וזה

השיעור נמסר בבית רבינו שליט"א לבני הישיבות כל ליל שישי בשעה 10:45.

נמסר בפרשת יתרו, נכתב ע"פ הבנת העורך בלבד.

שמביא בשם הכל בו אין הטעם בשביל שנביא תרומה חדשה, [שהיה אפשר להסתדר עם זה] אלא עיקר הטעם להקדים שיקלנו לשיקלי המן. ולפי הטעם הראשון מה שצריך להקדים חודש לפני ניסן זה גז"ה. אבל לטעם השני יש סיבה מיוחדת, שהקב"ה מצוונו מראש לעוד כמה אלפי שנים להקדים לתת שקלים, לפני שהמן יתן. ולכן צריך להקדים לתת מ"ח שע"ז מבטלים זכותו של המן.

לשון דברי הכל בו שהביא מהר"ץ ועפ"ז מבואר מש"כ מהר"ץ.

בלשון הכל בו (סימן מו) כתוב בזה"ל לעולם קוראים פרשת שקלים או לפני ר"ח אדר, או ביום ר"ח. והטעם, כי באחד באדר משמעין על השקלים ועל הכלאים כדי שביאו בני ישראל שקליהם באחד בניסן, כי בראש חודש ניסן מביאים קרבן מתרומה חדשה. ועוד אמרו ז"ל טעם אחד במסכת סופרים לפי שהיה גלוי וידוע לפי מי שאמר והיה העולם שהמן הרשע היה עתיד לשקול שקליו על ישראל זכר לאותן שקלים קורין פרשת שקלים בשבת הסמוכה לראש חודש אדר עכ"ל. [תמוה למה הביא את מקורו ממסכת סופרים אם זה גמ' מפורשת. אולי הוא מבין שמסכת סופרים זה המקור של הגמ' אבל זה לא מסתבר שהרי הרא"ש אומרת שם' סופרים נסדרה בזמן הגאונים. או אולי שחושב שהיא כמו ברייתא. וצ"ע].

ולפי דברי הכל בו מבואר נפלא שהגמ' נתנה טעם על נתינת מחצית השקל והכל בו חידש ע"פ דברי הגמ' שהוא הטעם גם לקריאת פרשת שקלים לפני ר"ח. [אבל גם להסבר הראשון שכתב הכל בו שנתנית השקלים היא זכר לתרומה חדשה צריך להגיע לזה שקריאת פרשת שקלים היא זכר לאותן שקלים ושני הטעמים שהביא הם רק למה נתנו את השקלים ועכ"פ קריאת פ' שקלים ודאי לשני הפירושים היא רק זכר].

לשון המסכת סופרים ותוספת ביאור בדברי מהר"ץ.

במסכת סופרים עצמה לא מדובר על הקריאה, כמו שמוכן בגמ'. וז"ל מסכת סופרים (פכ"א ה' ד) באחד באדר משמעין על השקלים. ולמה באחד באדר, שהיה צפוי וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה עולם שיהיה המן עתיד לשקול [ככיתיו] על ישראל, ואמר למשה שיהיו שיקלי ישראל קודמים להמן. וצריכים ישראל לתת שקליהם לפני פרשת זכור. ואסור לומר עליהם לשם כופר, אלא לשם נדבה וכו' עכ"ל. ומסתבר שהמהר"ץ מתכוון לקשר את קריאת פרשת שקלים עם פורים, [ולא סתם בגלל התרומה חדשה שנתנו בניסן] שלפי הכל בו זה מתקשר עם פורים להקדים את השקלים לשקלי המן.

שני מהלכים בחת"ס מה הקדימו עמ"י לשקלי המן.

ובהקדם יש להקשות איך יתכן לומר שהקב"ה רצה להקדים את השקלים לשקלי המן ביום זמן מרדכי ואסתר הבית הראשון היה חרב, כמו שכתוב "ויאמר אחשוורוש לאסתר עד חצי המלכות" ולא אמר כל המלכות, כדי שלא תבקש ממנו לבנות בית המקדש. ואיך אפ"ל שבזמן המן היה לעם ישראל זכות של שקלים, ובאמת אפשר להבין שבגלל זה הקב"ה אמר לעמ"י להקדים לתת שקלים בדורות שלפני, אבל החת"ס מבין שהזכות היא שעמ"י בדור של המן יתנו שקלים, וע"י ינצלו מהגזירה של המן. וכתב וז"ל משמע שהיתה מצוות הפרשת שקלים על קרבנות ציבור, אפ' בזמן שחרב בית המקדש ע"כ. וכתב להסביר שאנחנו לא נותנים שקלים, כיון שאחרי חרבן בית שני אין זמן קצוב מתי תהיה הגאולה. ובבית ראשון ידעו מראש שעוד שבעים שנה יגאלו, ולכן נתנו שקלים שיכלו לשמור אותם, שלא יבאו להכשל ולהנות מכספי הקדש. אבל בגלות של חרבן בית שני, שיכול להיות מאות שנים, אפשר שח"ו יהיה מכשול ויהנו מכספי הקדש ולכן לא נותנים. וכתב עוד מהלך שגם בחורבן בית ראשון לא נתנו שקלים, אלא קראו פרשת שקלים בציבור. וכתב שזה כוונת הגמ' להקדים שקלינו לשקלי המן. ולפ"ד מובן שהגמ' היא המקור לקריאת פרשת שקלים. ולפ"ז מובן יותר מההר"ץ.

ב.

בענין הדגש חזק שמחלק את המילה לשנים ובביאור מהו "קדלי דחזיר".

בזמנו (תוצאות חיים פ' בא) דברנו על הדגש חזק שמחלק את המילה לשתיים. והסברנו את הפסוק "על הבתים אשר יאכלו אותו בהם", שהת"ו של המילה בתים דגוש בדגש חזק לרמז ששתי חברות בבית אחד יכולים להתחלק, אם הפוכים את פניהם זה שלא כנגד זה. וכן הסברנו את הפסוק "ויסורו הצפרדעים מבתך ומבתי כל עבדיך" שהת"ו של המילה מבתך דגוש בדגש חזק לרמז שישנם צפרדעים שסרו לגמרי כגון מביתו של פרעה וישנם שרק חתו ועוד הסברנו את הפסוק בדניאל (ג' כ"ג) שכתוב וגבריא אלך תלתון שדרך מישך ועבד נגו [הם חנניה מישאל ועזריה] נפלו לגוא אתון נורא יקדא מכפתין" שכ"א מהם היה לו זכות בפנ"ע להנצל עפ"ד השבט מוסר (עיי"ש בעלון). ונשאר לבאר את הפסוק "ובתים מלאים כל טוב" וכן את הפסוק בדברי הימים (א פל"ח פ"א) "ואת בתיו וגנזי" ומשמם מסדרים את הענינים שביאור הפסוקים הללו מתקשר עם המילה. כתוב "וישנה ואת נערותיה לטוב בית הנשים" ובגמ' יש כמה דעות מ"ד שהאכילה

מאכל יהודי, מ"ד שהאכילה קדלי דחזיר, מ"ד שהאכילה מאכל זרעונים ובביאור "קדלי דחזיר" ישנם כמה פירושים. הרמב"ם בהל' מלכים כתוב שפירושו "ערפי החזיר". וכנראה שערפי החזירים הוא משהו שמנוני. כמו שמתרגמים "עם קשי עורף", עם קשי קדל. ויש גורסים כתלי דחזירי ואכמ"ל, ובכל אופן מובן שזה היה המעין שבחזיר. והגמ' בחולין אומרת שבשעת הכיבוש היה מותר להם לאכול אפ' את קדלי דחזיר, והוא שנאמר "ובתים מלאים כל טוב".

מח' במפרשים האם אסתר אכלה חזיר.

וצ"ע איך אכלה אסתר הצדקת חזיר רח"ל. וברש"י כתב שהיתה אנוסה, ולכן לא נענשה ע"ז. והתוס' אורמים ח"ו לומר שהיא אכלה, אלא רק הביא לה ובפועל היא לא אכלה.

ובבן יהודע כתב שביטלה את החזיר בשישים, ואפ' שלכתחילה לא מבטלים איסור כיון שלא היתה ברירה עשתה כך.

וישנו מדרש חז"ל שנקרא 'פנים אחרים' שמפורש שם כדברי התוס' וז"ל לא טעמה כלום, אלא משלה ולא משולחנו של המלך ע"כ. וכן במדרש הגדול כתוב בזה"ל שמואל אמר קדלי דחזירי, ואעפ"כ לא טעמה כלום ע"כ.

חשבון שכתב הבני יששכר

שעמלק הוא החזיר ואיך יותר אכילה החזיר לע"ל.

ובבני יששכר (חודש אדר מאמר ז) כתב למה הגמ' צריכה להביא לנו מה אסתר אכלה. וכתב שהכל נלמד מהמילה "לטוב" שכתוב "וישנה ואת נערותיה לטוב", ואין טוב אלא תורה. וזהו שהאכילה מאכל יהודי, שאם אדם אוכל מאכלות אסורות זה מטמם לו את הלב, וא"כ פירוש המילה לטוב שנתן לה אוכל שעושה טוב. וזה שיטת רב. ולשמואל שסובר שהאכילה קדלי דחזירי, לומר מגזרה שווה שכתוב "לטוב" וכתוב "ובתים מלאים כל טוב", שהותר לישראל שבאו לארץ קדלי דחזירי. והוסיף שהרי ישנו מאמר מפורסם למה נקרא שמו חזיר שעתיד לחזור ולהטהר שלע"ל יהיה מותר באכילה ודברנו ע"ז בזמנו הרי כתוב בתורה שהוא אסור ואמרנו תירוץ בשם מדרש תלפיות שהאותיות של כל הפרשה ישתנו וממילא יהיה כתוב משהו אחר [ויש בזה עוד הרבה תירוצים ואכמ"ל]. ואפ' שאין מקור לדבר זה כתב שכנראה הוא עבר בקבלה מדור דור, שאם כשנכנסו לארץ הותר החזיר, מסתבר שהיה גם לעתיד לבוא. ולפ"ד עושה חשבון נפלא עשוי שהיה בן ארבעים התחתן עם יהודית, ואמר אבא שלי התחתן בגיל ארבעים אז גם אני. והתנהג כחזיר שהראה עצמו טהור, שהרי א"א להשוותו ליצחק. וכתב שנמצא בספרים קדמונים שעשוי ראה את בן בנו, עמלק. קוץ ממאיר לבית יעקב, וציווהו שיחפש יהודים וילחם בהם. והקב"ה אומר לנו הפוך תמחה את זכר עמלק, ונראה דבר מי יקום הצוואה שלי או שלך, וכל העצות הרעות יוצאות מזרע עמלק, ומי נקרא חזיר, עשוי. כמו שכתוב בתהילים "וכרסמינה חזיר מיער", והאות ע"ן תלוי שמרמזות לעשוי.

והנה כתוב שלע"ל הקב"ה הקב"ה הקב"ה אמר לעמ"י להקדים לתת שקלים בדורות שלפני, ובכיבוש הראשון שהותרו החזירים היה זה להורות על הכיבוש האחרון שיתרו החזירים דהיינו שנכבש על העמלקים. ולפ"ז מסביר שהיה חזיר לאכול חזיר [ס"ל כרש"י דלא כתוס'] הוא לרמז לנו, שייגיע היום שיתרו החזירים דהיינו שנכבש את העמלקים. וזהו שכתוב "ביום ההוא נתן המלך אחשוורוש לאסתר המלכה את בית המן צורר היהודים", שהמן גם מזרע עמלק עכ"ל.

לפ"ז מבואר חילוק המילה וב- תים.

עכשיו מובן נפלא למה המילה מתחלקת לשתיים. "וב- תים מלאים כל טוב" דהיינו וב- תים, שחצי המילה נשמעת מלשון ביהא, ובא. ופירושו שיבוא מלך המשיח אז יותרו לנו החזירים שמרומזים במילה "טוב".

ביאור מדוע נחרב בית המקדש הראשון ומדוע ביהמ"ק

השלישי לא יחרב, ביאור חילוק המילה "וב- תי".

עכשיו נשאר הפסוק בדה"י "ובתיו וגנזי" שדוד המלך לימד את בנו שלמה את מידות המקדש, וידע שבית המקדש בסוף יחרב. הבית השלישי לא יחרב לעולם שירד מהשמים. אבל הבית הראשון נחרב כיון שהרי כל דבר יש בו קדושה וטומאה, ורק אם הקדושה זה הרוב מותר, ואם להפך אסור, ולא יכול להיות דבר טוב שלא יהיה בו רע. וכן להפך בכל דבר רע, צריך להיות דבר טוב.

ובית המקדש נבנה ע"י בני אדם, וסוף סוף לאנשים יש מחשבות לא הכי טובות, וכוונות לא הכי רצויות, וממילא מעורב בבנין קצת רע, וק"ו שבמשך הזמן חטאו ועבדו ע"ז, והכניסו צלם לבית המקדש. א"כ התגבר הרע על הקדושה, ולכן נחרב בית המקדש בעה"ק. ולפ"ז מובן נפלא "וב- תי" שחצי המילה נשמעת ובא, מלשון תוך. כלומר מה נכנס לתוכו, שע"ז נחרב בית המקדש. ה' ברוך הוא יאיר עינינו.

העלון מוקדש להצלחת יוחאי בן שי והודיה בת מנשה שיזכו לבנות ביתם על אדני תורתנו הקדו' ויזכו לבנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות אמן.